OIKEUSMINISTERIÖ

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
NvM Perttu Wasenius

LAUSUNTO
10.11.2022

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valmiuslain muuttamisesta annetun lain 88 ja 126 §:n muuttamisesta (HE 219/2022 vp)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 8.7.2022 vahvistettua ja 1.1.2023 voimaan tulevaa valmiuslain muuttamisesta annettua lakia (631/2022). Esityksen mukaan lakiin tehtäisiin luonteeltaan teknisiä muutoksia, joiden tarkoituksena on sovittaa yhteen valmiuslain 88 ja 126 §:ään kesällä 2022 kahden toisistaan erillisen hallituksen esityksen johdosta samana päivänä vahvistetut muutokset.

Esityksen tausta ja tarkoitus

Eduskunnan käsittelyssä oli kesällä 2022 kaksi hallituksen esitystä, jotka sisälsivät ehdotuksia osin samojen valmiuslain pykälien muuttamiseksi. Toisessa esityksessä oli kyse valmiuslain kiireellisestä tarkistamisesta hybridiuhkien varalta (HE 63/2022 vp) ja toisessa hyvinvointialueiden perustamiseen liittyvistä muutoksista (HE 56/2021 vp). Esitykset eivät siten sisällöllisesti liittyneet toisiinsa, mutta niihin sisältyneet muutosehdotukset kohdistuivat osin samoihin valmiuslain säännöksiin.

Hybridivaikuttamiseen liittyvä hallituksen esitys 63/2022 annettiin eduskunnalle huhtikuussa 2022 ja hyväksyttiin kesäkuussa. Lakiehdotukset vahvistettiin 8.7.2022 ja laki valmiuslain muuttamisesta (706/2022) tuli voimaan 15.7.2022. Valmiuslakiin lisättiin uudistuksessa uusi poikkeusoloperuste sekä tehtiin lain muihin pykäliin välittömästi uuteen poikkeusoloperusteeseen liittyvät muutokset. Esityksessä muutettiin vähäisesti muun muassa valmiuslain 88 ja 126 §:ää.

Samaan aikaan edellä mainitun hallituksen esityksen kanssa eduskunnassa oli käsiteltävänä hyvinvointialueiden perustamiseen liittyvä hallituksen esitys HE 56/2021, joka sisälsi myös ehdotuksia valmiuslain 88 ja 126 §:n muuttamiseksi. Myös nämä ehdotukset hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2022 ja vahvistettiin 8.7.2022. Tämä laki valmiuslain muuttamisesta (631/2022) tulee voimaan 1.1.2023.

Edellä kuvattu hallitusten esitysten sattumalta täysin päällekkäin osunut käsittelyaikataulu johti siihen, ettei niihin sisältyviä muutoksia ollut mahdollista eduskuntakäsittelyn aikana kokonaisuudessaan sovittaa yhteen. Hyvinvointialueiden perustamiseen liittyvät valmiuslain 88 ja 126 §:n muutokset siksi vahvistettiin ja tulevat voimaan sanamuodolla, jossa ei ole otettu huomioon samojen pykälien 15.7.2022 voimaan tulleita muutoksia. Käytännössä tämä johtaa siihen, että valmiuslain 88 ja 126 §:n heinäkuussa 2022 voimaan tulleet muutokset kumoutuvat 1.1.2023.

Sekä hallituksen että eduskunnan yksiselitteisenä tarkoituksena edellä mainittuja hallituksen esityksiä käsiteltäessä oli, että molemmat hyväksytyt muutokset olisivat voimassa toistaiseksi. Tarkoituksena ei siis ollut, että 15.7.2022 voimaan tulleet muutokset kumoutuisivat 1.1.2023 alkaen, kuten lakiehdotusten käsittelyteknisistä syistä on käymässä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan edellä kuvatuista syistä korjattavaksi 1.1.2023 voimaan tulevaa valmiuslain muuttamisesta annettua lakia siten, että lailla 706/2022 vahvistetut valmiuslain 88 ja 126 §:n muutokset jäisivät eduskunnan tarkoitusta vastaavalla tavalla voimaan toistaiseksi. Käytännössä tämä toteutettaisiin yhdistämällä valmiuslain 88 ja 126 §:ään lailla 706/2022 ja lailla 631/2022 hyväksytyt muutokset pykälien sanamuodoissa 1.1.2023 alkaen. Valmiuslain 88 §:n sanamuotoon ehdotetaan samalla tehtävän vähäisiä kieliopillisia tarkistuksia.

Voimaantulo

Muutettavaksi ehdotettu laki valmiuslain muuttamisesta tulee voimaan 1.1.2023, minkä vuoksi myös nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä siihen ehdotettujen muutosten on syytä tulla voimaan 1.1.2023. Muutoslakia ei voida mainitun ajankohdan jälkeen enää esityksessä ehdotetulla tavalla muuttaa.